

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PL – Romantismus v české literatuře, K. H. Mácha: Máj **Romantismus v českých zemích:**

1. Uveďte hlavní rysy romantické literatury.
2. Vyjmenujte představitele české romantické literatury, jejich tvorbu.

Máj:

2. zpěv

Klesla hvězda s nebes výše,
mrtvá hvězda siný svit;
padá v neskončené říše
padá věčně v věčný byt.
Její pláč zní z hrobu všeho,
strašný jekot, hrůzný kvíl.
„Kdy dopadne konce svého?“
Nikdy – nikde – žádný cíl.
Kol bílé věže větry hrají,
při níž si vlnky šepotají.
Na bílé zdě stříbrnou zář
rozlila bledá lůny tvář;
však hluboko u věži je temno pouhé;
neb jasna měsíce světlá moc
uzounkým oknem u sklepení dlouhé
proletší se změnění v pološerou noc.
Sloup sloupu kolem rameno si podává
temnotou noční. Z venku větru vání
přelétá zvržděných vězňů co lkání,
vlasami vězně pohrává.
Ten na kamenný složen stůl
hlavu o ruce opírá;
polou sedě a kleče půl
v hloub myšlenek se zabírá.
Po měsíce tváři jak mračna jdou,
zahalil vězeň v ně duši svou;
myšlenka myšlenkou umírá.

„Hluboká noc! ty rouškou svou
ted' přikrýváš dědinu mou,
a ona truchlí pro mě! –
Že truchlí? – pro mě? pouhý sen!
Ta dávno neví o mně.
Sotvaže zítra jasný den
nad její lesy vstane,
já hanebně jsem odpraven,
a ona – jak v můj první den –
vesele, jasně vzplane."

Umlknul; po sklepení jen,
jenž nad sloupy se zdvíhá,
dál, dál se hlas rozlívá;
až – jakby hrůzou přimrazen –
na konci síně dlouhé
usne v temnotě pouhé.

Hluboké ticho té temnosti
zpět vábí časy pominulé,
a vězeň ve svých snách dny mladosti
zas žije dávno uplynulé.
To vzpomnění mladistvých let
mladistvé sny vábilo zpět;
a vězně oko slzy lilo,
srdce se v citech potopilo; –
marná to touha v zašlý svět.

Kde za jezerem hora horu
v západní stíhá kraje,
tam – zdá se mu – si v temném boru
posledně dnes co dítko hraje.
Od svého otce v svět vyhnán,
v loupežnickém tam roste sboru.
Později vůdcem spolku zván,
dovede činy neslýchané,
všude jest jméno jeho znané,
každémuť: „Strašný lesů pán!"
Až posléz láska k růži svadlé
nejvejš roznítí pomstu jeho,
a poznav svůdce dívky padlé
zavraždí otce neznámého.
Protož jest u vězení dán;
a kolem má být odpraven
již zítra strašný lesů pán,
jak první z hor vyvstane den.

Ted' na kamenný složen stůl
hlavu o ruce opírá,
polou sedě a kleče půl
v hloub myšlenek se zabírá;
po měsíce tváří jak mračna jdou,

zahalil vězeň v ně duši svou,
myšlenka myšlenkou umírá.

„Sok – otec můj! Vrah – jeho syn,
on svůdce dívky mojí! –
Neznámý mně. – Strašný můj čin
pronesl pomstu dvojí.
Proč rukou jeho vyvržen
stal jsem se hrůzou lesů?
Čí vinu příští pomstí den?
Čí vinou kletbu nesu?
Ne vinou svou! – V života sen
byl jsem já snad jen vyváben,
bych ztrestal jeho vinu?
A jestliže jsem vůlí svou
nejednal tak, proč smrtí zlou
časně i věčně hynu? –
Časně i věčně? – věčně – čas –"
Hrůzou umírá vězně hlas
obražený od temných stěn;
hluboké noci němý stín
daleké kobky zajme klín,
a paměť vězně nový sen.

„Ach – ona, ona! Anjel můj!
Proč klesla dřív, než jsem ji znal?
Proč otec můj? – Proč svůdce tvůj?
Má kletba –" Léč hluboký žal
umoří slova. Kvapně vstal;
noci řinčí řetězů hřmot,
a z mala okna vězně zrak
zalétá ven za hluky vod. –
Ouplný měsíc přikryl mrak,
než nade temný horní stín
vychází hvězdy v noci klín;
i po jezeru hvězdný svít,
co ztracené světlo se míhá.
Zrak vězně tyto jiskry stíhá,
a v srdce bolný vodí cit.
„Jak krásnáť noc! Jak krásný svět!
Jak světlo – stín se střídá!
Ach – zítra již můj mrtvý hled
nic více neuhlídá!
A jako venku šedý mrak
dál – dál se rozestírá:
tak – „ Sklesl vězeň, sklesl zrak,
řetězů řinčí hřmot, a pak
u tichu vše umírá.

(Spisy Karla Hynka Máchy, Básně a dramatické zlomky, Praha 1959)

Interpretace ukázky:

1. Kde se odehrává děj této ukázky?

2. Co se v ukázce dovídáme o životě vězně?
3. Pokuste se výklad obsahu jednotlivých slok v ukázce.
4. Vyhledejte v ukázce příklad:
 - a) Zvukomalby
 - b) Kontrastu
 - c) Řečnické otázky
 - d) Elipsy
 - e) Personifikace
 - f) Epitetonu
5. V jakých případech využívá autor přímou řeč?

K. H. Mácha: Máj

1. Určete literární druh, žánr díla
2. Jaká je kompoziční výstavba díla?
3. Kde a kdy se odehrává děj básně?
4. Kdo je hrdinou básně?
5. Čím je pro vězně země?
6. Jaký je vězňův vztah k přírodě?
7. Které postavy se objevují v díle?
8. Čím připomíná dílo hudební skladbu?
9. Autor měl cit pro malbu a barevnost (splývání, prolínání barev) – doložte toto tvrzení příklady z díla.

10. Jaký mají význam v básni pomlky?

11. Na základě čeho byste přesvědčili ostatní, že se jedná o romantické dílo?

12. Z jakých částí se dílo skládá, jednotlivé části stručně charakterizujte.

13. Jaké umělecké prostředky můžeme najít v básni? Doložte ukázkami z textu.

14. Jaké bylo dobové přijetí Máje?

15. Co víte o životě autora? Přečtěte si soukromou korespondenci Máchy s jeho přítelkyní, pokuste se o charakteristiku tohoto romantického autora.